

6. Stěhování z hlediska obcí

Nejmenšími územními jednotkami, za které je možno hodnotit stěhování ve zde vymezeném smyslu, je obec. Zhodnocen je výsledek stěhování mezi skupinami obcí podle jejich velikosti, uvedeny jsou obce dosahující rozsahem či intenzitou migrace největších hodnot a největší migrační proudy.

Pro vyhodnocení migrace podle velikostních skupin obcí byly pro celé období obce zařazeny do jednotlivých velikostních skupin podle počtu obyvatel k 31.12. 2004, tak aby charakteristiky skupin nebyly zásadně ovlivněny přechodem obcí do jiných velikostních skupin, ale složení skupin bylo po celé období trvalé.

Souhrnná bilance za celé sledované období je zisková za obce menší než 10 tis. obyvatel a ztrátová za obce větší. Tento charakter bilancí platí s jen velmi ojedinělými odchylkami od roku 1994 každoročně. Období let 1991-1993 můžeme charakterizovat jako přechodné období od dřívějších let, kdy byla situace zcela opačná – ztrácely menší obce, získávaly velké. Skupiny obcí mezi 1-10 tis. obyvateli byly aktivní téměř trvale, obce od 50 do 100 tis. každoročně ztrácely.

Saldo vnitřního stěhování podle velikostních skupin obcí za roky 1991-2004

Velikostní skupina podle počtu obyvatel	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1991-2004	
															celkem	podíl obcí s kladným saldem ^{x)}
do 499	-5 188	-4 778	-5 166	-2 084	672	235	1 242	3 218	3 966	3 844	3 094	3 690	4 747	4 452	11 944	50,2
500- 999	-909	-678	485	2 011	2 694	3 352	4 617	4 390	4 609	5 049	4 803	5 156	5 317	6 232	47 128	69,7
1 000- 1 999	-644	1 631	2 473	2 320	2 965	2 739	3 809	4 895	4 973	5 398	5 978	5 335	6 196	6 695	54 763	74,0
2 000- 4 999	312	1 793	2 889	2 821	2 795	3 145	3 683	4 423	3 308	3 938	4 153	3 874	4 015	4 539	45 688	70,7
5 000- 9 999	416	1 298	939	998	598	767	1 146	724	625	-246	876	1 036	261	921	10 359	48,1
10 000- 19 999	-150	538	454	-1 049	-1 356	-1 039	-1 601	-1 858	-1 846	-1 739	-2 323	-3 067	-3 283	-3 267	-21 586	28,8
20 000- 49 999	3 669	741	195	-757	-2 556	-2 203	-3 465	-4 082	-4 730	-4 201	-4 417	-5 812	-6 339	-6 517	-40 474	22,7
50 000- 99 999	-1 393	-1 691	-2 917	-3 175	-3 020	-3 192	-3 880	-4 902	-5 348	-6 046	-6 153	-6 956	-7 059	-6 175	-61 907	-
100 000- 999 999	30	446	-611	-735	-993	-1 815	-2 470	-2 235	-1 892	-2 395	-3 988	-4 342	-4 339	-4 671	-30 010	-
1 000 000 a více	3 857	700	1 259	-350	-1 799	-1 989	-3 081	-4 573	-3 665	-3 602	-2 023	1 086	484	-2 209	-15 905	-

^{x)} v % z celkového počtu obcí ve velikostní skupině

Kladné migrační saldo má za sledované období 57 % z celkového počtu obcí. Největší jejich podíl z počtu obcí dané velikostní skupiny je ve skupinách od 500 do 10 tis. obyvatel a to okolo 70 %. Naproti tomu v obcích od 31 tis. obyvatel již není žádná s kladnou bilancí.

Saldo vnitřního stěhování mezi velikostními skupinami obcí v souhrnu za roky 1991-2004

Velikostní skupina podle počtu obyvatel	do 499	500-999	1 000- 1 999	2 000- 4 999	5 000- 9 999	10 000- 19 999	20 000- 49 999	50 000- 99 999	100 000- 999 999	1 000 000 a více	Celkem 1991-2004
do 499	x	-5 404	-6 365	-4 943	-2 313	1 499	5 211	9 875	4 788	9 596	11 944
500-999	5 404	x	-896	-1 667	445	4 035	7 505	12 663	8 362	11 277	47 128
1 000-1 999	6 365	896	x	-102	394	4 494	8 277	15 184	9 051	10 204	54 763
2 000-4 999	4 943	1 667	102	x	549	2 671	7 812	12 452	7 660	7 832	45 688
5 000-9 999	2 313	-445	-394	-549	x	1 262	491	4 014	2 179	1 488	10 359
10 000-19 999	-1 499	-4 035	-4 494	-2 671	-1 262	x	-1 155	-1 361	-1 491	-3 618	-21 586
20 000-49 999	-5 211	-7 505	-8 277	-7 812	-491	1 155	x	189	-4 148	-8 374	-40 474
50 000-99 999	-9 875	-12 663	-15 184	-12 452	-4 014	1 361	-189	x	-2 006	-6 885	-61 907
100 000-999 999	-4 788	-8 362	-9 051	-7 660	-2 179	1 491	4 148	2 006	x	-5 615	-30 010
1 000 000 a více	-9 596	-11 277	-10 204	-7 832	-1 488	3 618	8 374	6 885	5 615	x	-15 905

Pozn.: Kladné hodnoty jsou ziskem pro velikostní skupinu uvedenou v řádku a to proti skupině uvedené ve sloupci, záporné hodnoty jsou ztrátou pro velikostní skupinu uvedenou v řádku a to se skupinou uvedenou ve sloupci

Jak již bylo uvedeno, předělem mezi skupinou obcí ziskových a ztrátových je hranice 10 tis. obyvatel. Platí, že všechny velikostní skupiny pod touto hranicí jsou ziskové se všemi skupinami nad ní. Mezi městy nad 10 tis. je možno ale konstatovat, že ta větší jsou vůči menším zisková. V hodnoceném časovém úseku se tedy projeví dvě základní tendence: přesun obyvatel z větších

obcí (městských) do menších (zpravidla venkovských) a přesun z menších měst do větších. Značnou část prvního z proudů tvoří stěhování do nových výstaveb rodinných domků v satelitních obcích okolo velkých měst.

Obrat stěhování jednotlivých obcí (a obdobně i jednotlivé jeho složky, to je počet přistěhovaných a vystěhovaných) je do značné míry ovlivněn velikostí obce – pořadí obcí dle obratu je na počátku řady velmi podobné pořadí obcí podle počtu obyvatel. Za hodnocených 14 roků se přestěhovalo přes hranice Prahy 334 tis. obyvatel, Brna 113 tis., Ostravy 90 tis., Plzně 54 tis., České Budějovice 44 tis., Olomouc 42 tis., atd.

Intenzita migrace vyjádřena obratem stěhování k počtu obyvatel (uprostřed sledovaného časového úseku), při vyloučení nejmenších obcí (do 100 obyvatel), ve kterých i nevelký absolutní počet migrujících vede k velkým relativním údajům. Největší hodnota ukazatele je v obci Květnice ze Středočeského kraje – ve sledovaných letech se přesunul přes hranice této obce téměř trojnásobek počtu obyvatel obce. Úhrn stěhování větší než dvojnásobek počtu obyvatel je v dalších 14 obcích, z nichž 5 je z Ústeckého a 4 ze Středočeského kraje.

Obce, které dosahují největšího absolutního obratu migrace, mají však z této migrace ztrátu. Teprve 29. obec podle velikosti obratu, kterou je Jirkov z Ústeckého kraje, má větší počet přistěhovaných než vystěhovaných. Dále je to na 40. pořadí Kroměříž ze Zlínského kraje, na 51. pořadí Písek z Jihočeského kraje, atd.

Velikostí přírůstku ze stěhování ostatní obce značně převyšují Milovice ze Středočeského kraje s celkovým přírůstkem 3 680 osob. V této obci, která je v bývalém vojenském prostoru, je možnost získání poměrně levného bydlení a při blízkosti Prahy a Mladé Boleslavi, kde je možnost zaměstnání, se sem stěhuje velký počet převážně mladých osob. Dalších 13 obcí má zisk od 1 do 2 tis. osob.

Obce s největším ziskem z vnitřního stěhování v souhrnu za roky 1991-2004

Obec	Okres	Počet	Obec	Okres	Počet
Milovice	Nymburk	3 680	Mirošov	Rokycany	1 122
Jirkov	Chomutov	1 747	Dobrá Voda	České Budějovice	1 110
Jesenice	Praha-západ	1 648	u Českých Budějovic	Jablonec nad Nisou	1 108
Kroměříž	Kroměříž	1 302	Velké Hamry	Praha-západ	1 101
Petřvald	Karviná	1 207	Černošice	Ústí nad Orlicí	1 086
Dubí	Teplice	1 161	Vysoké Mýto	České Budějovice	1 030
Hostivice	Praha-západ	1 133	Týn nad Vltavou	Praha-východ	1 004
			Říčany		

Obcí se záporným saldem nad 1 tis. osob je 46, přičemž tři největší města mají úbytky větší než 10 tis. obyvatel. Velká města mají saldo ze stěhování uvnitř republiky záporné, prvním s aktivní bilancí je až 38. město podle velikosti a tím je Písek.

Mezi obcemi nad 500 obyvatel (tato hranice je zvolena, aby i v absolutním vyjádření se jednalo o významnější saldo) je 27 těch, které mají migrační zisk větší než je polovina průměrného počtu obyvatel. I v tomto hodnocení mají dominující postavení Milovice, ve kterých je zisk větší než průměrný počet obyvatel. Blízko této hranice je ještě Ralsko z Libereckého kraje a Hvězdlice z Jihomoravského kraje.

Obce s největším ztrátou z vnitřního stěhování v souhrnu za roky 1991-2004

Obec	Okres	Počet	Obec	Okres	Počet
Praha	Praha	-15 905	Pardubice	Pardubice	-3 819
Ostrava	Ostrava-město	-12 822	Liberec	Liberec	-3 778
Brno	Brno-město	-10 062	České Budějovice	České Budějovice	-3 701
Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	-6 444	Orlová	Karviná	-3 358
Frýdek-Místek	Frýdek-Místek	-6 316	Most	Most	-3 020
Plzeň	Plzeň-město	-5 668	Kladno	Kladno	-2 865
Karviná	Karviná	-5 167	Mladá Boleslav	Mladá Boleslav	-2 817
Opava	Opava	-4 514	Děčín	Děčín	-2 774
Hradec Králové	Hradec Králové	-4 333	Havířov	Karviná	-2 736
Chomutov	Chomutov	-4 125	Česká Lípa	Česká Lípa	-2 690
Přerov	Přerov	-4 100	Zlín	Zlín	-2 540
Karlovy Vary	Karlovy Vary	-3 895	Kopřivnice	Nový Jičín	-2 054

V 62 obcích je úbytek větší než 10 % průměrného stavu. V relativním úbytku nejsou, tak jako v absolutních hodnotách, v popředí největší města. Např. z měst nad 40 tis. obyvatel je mezi nimi jen Frýdek-Místek. Ve čtyřech obcích je podíl dokonce nad 20 %. Jsou to Žichovice z Plzeňského, Chbany z Ústeckého, Borotín z Jihomoravského a Pernink z Karlovarského kraje.

Všech 28 největších měst (zde míněno nad 40 tis. obyvatel středního stavu období) mělo zápornou bilanci. V přepočtu na 1 000 obyvatel za již uvedeným Frýdkem-Místkem velikostí ztráty následuje Přerov, Chomutov, Karviná, Opava, Karlovy Vary atd. Praha má mezi těmito městy relativní ztrátu druhou nejmenší, Brno čtvrtou nejmenší a Ostrava je uprostřed pořadí.

I když se Praha vyskytuje mezi migračními proudy nad 1 tis. osob jako cíl stěhování nejčastěji (17x), nebyl největší migrační proud do hlavního města. Ve sledovaném období se přestěhovalo nejvíce osob z Chomutova do Jirkova (4,9 tis.). Ani druhý největší proud nebyl do Prahy, ale z Prahy a to do Kladna. Teprve třetí proud nad 4 tis. osob byl do Prahy a to z Brna. V desítce proudů o síle nad 2,5 tis. osob jsou až na dvě výjimky proudy protisměrné, tzn. mezi těmito městy je obzvláště velký úhrn stěhování. Výjimkou je stěhování z Brna a Ostravy do Prahy, což jsou zároveň z největších proudů jediná stěhování na větší vzdálenost, ostatní je mezi městy velmi blízkými. Po Praze se ve výčtu největších proudů jako cíl i jako zdroj objevuje nejčastěji Ostrava (5x resp. 8x). Rozsáhlá je oboustranná výměna obyvatelstva mezi dalšími městy ostravsko-karvinské aglomerace Havířovem, Karvinou a Orlovou.

Největší proudy vnitřního stěhování mezi obcemi v souhrnu za roky 1991-2004

Obec přistěhování	Obec vystěhování	Počet	Obec přistěhování	Obec vystěhování	Počet
Jirkov	Chomutov	4 899	Havířov	Karviná	2 381
Kladno	Praha	4 327	Říčany	Praha	2 316
Praha	Brno	4 180	Krupka	Teplice	2 183
Ostrava	Havířov	3 932	Karviná	Orlová	2 082
Havířov	Ostrava	3 911	Havířov	Orlová	1 973
Praha	Kladno	3 441	Dubí	Teplice	1 963
Chomutov	Jirkov	3 319	Ostrava	Frýdek-Místek	1 930
Litvínov	Most	2 839	Orlová	Karviná	1 882
Praha	Ostrava	2 735	Otrokovice	Zlín	1 830
Most	Litvínov	2 517	Karviná	Havířov	1 745